

Møte for lukkede dører
mandag den 4. desember 1967 kl. 10. ¹⁾

President: Ingvaldsen.

Dagsorden (nr. 2):

Referat.

Etter forslag av presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. Regjeringens medlemmer og de i forretningsordenens § 61 nevnte funksjonærer gis adgang til møtet.
3. Etter anmodning fra finansministeren gis statssekretær Jon Ola Norbom, Finansdepartementet, direktør Lars Walløe, Avgiftsdirektoratet og byråsjef Helge Thune, Finansdepartementet adgang til møtet.

Presidenten: Representanten *Austrheim*, som har hatt permisjon, har igjen tatt sete.

Fra den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, fisker og småbruker *Ole Johansen*, er kommet følgende telegram, datert 1. desember 1967:

«På grunn av et viktig møte i formannskapet kan jeg ikke møte i Stortinget 4/12.»

Presidenten foreslår at vararepresentanten *Ole Johansen* fritas for å møte under representanten *Tangviks* permisjon, og at 2. varamann, gruppesekretær *Asbjørn Liland*, foreslås innkalt i stedet. - Det anses bifalt.

Hr. *Liland* er til stede og vil ta sete.

Representanten *Erland Steenberg*, som har hatt permisjon, har igjen tatt sete.

Statsråd *Myrvoll* overbrakte 1 kgl. proposisjon:
Om forhøyelse av midlertidig avgift til statskassen på motorkjøretøyer.

Presidenten: Proposisjonen vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Statsråd Myrvoll: Jeg tør be om å få legge fram for Stortinget en del synspunkter i forbindelse med denne proposisjonen.

Som jeg har gitt uttrykk for tidligere, har det vært forsvarlig gjennom dette året å ha et relativt ekspansivt statsbudsjett fordi etterspørselen utenfra har vært svak. Det er imidlertid visse tegn til at en bedring i konjunktorene

¹ Debatten delvis offentliggjort. Stortingstidende s. 1387-1396

ute i Europa er i ferd med å finne sted, og vi må håpe og tro at denne utvikling styrkes i den nærmeste framtid. Vi vil i så fall stå overfor en sterkere vekst i etterspørselen utenfra i 1968. Statens finanspolitikk bør da innad virke mindre etterspørselsstimulerende i 1968 enn den har gjort i inneværende år.

Det statsbudsjett og det nasjonalbudsjett som er lagt fram for Stortinget for året 1968, er utformet etter dette konjunkturpolitiske synspunkt. Regjeringen har imidlertid ment at det ut fra det samme konjunkturpolitiske synspunkt ville være ønskelig med et større overskudd før lånetransaksjoner enn det som er presentert for Stortinget i forslaget til statsbudsjett for 1968, og en har ment at dette burde skje ved en noe sterkere inntektsøkning. En er da kommet til at denne inntektsøkning kan skje med minst skadevirkninger om den kan foretas gjennom en forhøyelse av bilavgiften, og det er denne avgift som har mest direkte virkning på den utenriksøkonomiske balanse.

Da det ikke var tanken å sette avgiftsøkningen i verk før mot slutten av året i 1967, med full virkning for 1968, kunne forslaget selvsagt ikke legges fram i St.prp. nr. 1. Skal man unngå forserte bilkjøp, må en slik avgiftsforhøyelse settes i verk så å si umiddelbart etter at forslaget er framsatt og vedtatt.

Det skulle framgå av det jeg her har sagt, at forslaget om forhøyelse av bilavgiften ikke har noen direkte sammenheng med den britiske devaluering og enkelte andre lands devaluering av pengeenheten. Devalueringen vil i det store og hele for norsk økonomi virke som et deflatorisk tiltak, og den vil bidra til å dempe pris- og kostnadspresset i Norge. Devalueringen av disse utenlandske valutaer skulle derfor i seg selv ikke øke behovet for en strammere økonomisk politikk enn den allerede har lagt opp til. Men på den annen side er det tenkelig at devalueringen av disse valutaer vil skape behov for økte statsutgifter på visse områder. Dette spørsmålet er ennå ikke avklart. Men det bør være på det rene at eventuelle utgifter over statsbudsjettet i den nåværende økonomiske situasjon bør kompenseres ved økte statsinntekter. Det er derfor enda større grunn til å styrke statsbudsjettets inntektsside.

Når det gjelder personbiler, svares det nå midlertidig avgift på motorkjøretøyer etter disse satser:

35 pst. av de første kr. 6 000 av avgiftsgrunnlaget, og 60 pst. av den del av avgiftsgrunnlaget som overstiger kr. 6 000.

Departementet foreslår at disse satsene snarest heves til 40 pst. av de første kr. 6000 av avgiftsgrunnlaget og 70 pst. av den del av avgiftsgrunnlaget som overstiger kr. 6000.

En antar at dette vil bety en årlig merinntekt for statskassen på omkring 40 mill. kroner. I gjennomsnitt vil særavgiften øke med omkring kr. 600 pr. vogn. Forhøyelsen foreslås gjennomført med virkning fra dagen etter Stortingets vedtak.

Jeg tør på vegne av Regjeringen be om at dette forslag blir behandlet av Stortinget nå og gjort til gjenstand for et midlertidig vedtak.

Presidenten: I henhold til finansministerens redegjørelse vil presidenten foreslå at den overbrakte proposisjon tas opp til behandling straks, og at Stortinget treffer en midlertidig avgjørelse vedrørende den fremlagte proposisjon. Proposisjonen vil bli foreslått oversendt finanskomiteen til behandling.

Presidenten fremsetter følgende forslag til vedtak - forslaget blir omdelt:

«I.

I Stortingets vedtak av 9. desember 1966 om avgifter på motorkjøretøyer m.m. fra 1. januar 1967 skal fra og med 5. desember 1967 § 1, post 1 A, avsnitt I, bokstav a, første ledd lyde:

a. Av personbiler og understell med motor for personbiler, som ved fortollingen eller omsetningen hører under tolltariffens pos. nr. 87.02 eller 87.04: 40 pst. av de første kr. 6.000 av avgiftsgrunnlaget og 70 pst. av den del av avgiftsgrunnlaget som overstiger kr. 6.000.

II.

Foranstående beslutning trer i kraft straks og gjelder inntil videre.

III.

Såfremt dette Storting ved sin endelige behandling av saken forkaster proposisjonen eller vedtar forandringer i forslaget, skal det endelige vedtaket gjelde fra det tidspunkt dette midlertidige vedtak trer i kraft.

Avgiftsbeløp som ikke har hjemmel i det endelige vedtaket, skal betales tilbake uten opphold.»

Trygve Bratteli: Det er ikke noen enkel situasjon Stortinget settes i ved at det blir forelagt en slik sak nå. For meg personlig ble den ikke noe enklere ved å høre finansministerens svært generelle begrunnelse for det forslag som her er lagt fram. Det synes for meg å stille spørsmål vedrørende behandlingen av budsjettforslag som legges fram fra Regjeringen, som jeg i farten ikke har oversikt over. Her begrunnes forslaget overhodet ikke med noen som helst ekstraordinær situasjon, men vi får - slik jeg oppfattet finansministeren - forslaget lagt fram så å si som et ordinært ledd i det budsjett som Stortinget nå har under behandling.

Det slår meg umiddelbart at Stortinget får et noe ufullkomment grunnlag for å behandle budsjettforslag fra Regjeringen, hvis en skal måtte regne med at en på et relativt sent tidspunkt - så å si det senest mulige tidspunkt

- under den ordinære behandlingen av budsjettet skal få forelagt forslag som er så generelt begrunnet i den alminnelige situasjon. Det er ikke grunnlagt i noen som helst ekstraordinær situasjon, det forslag som er lagt fram, med den begrunnelse finansministeren har gitt det.

Vi står imidlertid i en uhyre vanskelig situasjon, og sant å si føler jeg meg ikke trygg på hva som egentlig vil være det riktige for Stortinget å gjøre i dette øyeblikk. Det er etter mitt skjønn ganske på det rene at mange her neppe vil være rede til gjennom eventuelt å godta det forslag presidenten har lagt fram, dermed å ta noe definitivt standpunkt til det forslag som her foreligger. Skal en følge det forslag som er lagt fram av presidenten, må det bare være for å unngå vanskeligheter i den tid Stortinget vil trenge for å nå fram til et endelig vedtak - et endelig vedtak Stortinget i så fall må stå aldeles fritt til å fatte.

Som en skjønner, er jeg her virkelig i sterk tvil om hva som bør være min konklusjon. Jeg er fullt klar over hvor vanskelig det er for Stortinget når Regjeringen ber om det, å unngå å gjøre et slikt midlertidig vedtak. Det er mulig at det ikke er noen annen utvei enn å gjøre det, men med forbehold om å stå fullstendig fritt ved komiteens og Stortingets behandling både hva angår konklusjonen og begrunnelsen for den proposisjon som her er lagt fram.

Ragnar Christiansen: Jeg finner det bemerkelsesverdig at verken statsministeren eller finansministeren finner å kunne gi en ytterligere kommentar, og jeg vil da få lov å stille to spørsmål direkte til Regjeringens representanter.

Jeg oppfattet finansministerens redegjørelse dithen at bestemmelsen om å foreslå for Stortinget å øke motorvognavgiftene er truffet av Regjeringen for flere måneder siden. Så vidt jeg erindrer, ordla finansministeren seg i den retning at da en ikke ønsket å sette i verk avgiftsforhøyelsene før mot slutten av året, med virkning for hele året 1968, kunne forslaget ikke legges fram sammen med det ordinære budsjett.

Dette betyr at vi har sittet her i et par måneder nå og behandlet budsjettet uten at Stortinget har fått noen opplysning om en viktig del av budsjettet som Regjeringen for lengst har tatt stilling til. Det er en fullstendig uholdbar situasjon. Det hadde altså vært helt unødvendig å komme med denne proposisjonen og forlangt den behandlet på en så dramatisk måte.

Jeg vil bare forsikre meg om at jeg har oppfattet finansministeren riktig når det gjelder den måten han ordla seg på. Jeg skal ikke gi noen nærmere karakteristikk av det i øyeblikket.

For det annet vil jeg få lov å spørre Regjeringens representanter om det er flere liknende tiltak under oppseiling. Har Regjeringen også behandlet andre tiltak som den vil komme til Stortinget med forslag om å gjennomføre?

Det må i tilfelle være rimelig at vi kan få se dem i sammenheng.

Nå tok finansministeren uttrykkelig forbehold om at devalueringen ikke skulle påberopes som begrunnelse for dette tiltaket. Men det har ved flere høve fra Regjeringens side vært pekt på behov for omlegginger i vår interne økonomiske politikk. Jeg sikter blant annet til statsministerens uttalelse i forbindelse med devalueringen. Når vil Stortinget i tilfelle få en redegjørelse for de endringer i den interne økonomiske politikk som devalueringen vil føre med seg?

Statsråd Myrvoll: På spørsmål fra representanten Christiansen må jeg svare at Regjeringen ikke har truffet sin beslutning om denne avgiftsforhøyelse før for relativt kort tid siden. Problemene i forbindelse med styrkelse av budsjettet har vært under drøfting i Regjeringen, men beslutningen er ikke truffet før i den aller seneste tid.

Jeg tillot meg å nevne at dette tiltaket ikke hadde noen direkte sammenheng med devalueringen, men jeg understreket også at de økonomiske problemer som oppstår i forbindelse med devalueringen, etter alt å dømme vil føre til enkelte endringer av statsbudsjettet i den kommende tid, uten at man på det nåværende tidspunkt har noen oversikt over det. Og det var da - hva jeg tillot meg å nevne - en ytterligere grunn til at man burde styrke budsjettet ved den avgiftsforhøyelsen som her er foreslått.

Bent Røiseland: Eg hefta meg særleg ved siste delen av argumentasjonen som finansministeren kom med i det første innlegget sitt, og som han tok opp også no i det siste, nemleg at devalueringa av det engelske pundet og andre valutaer vil føre til at visse næringar hos oss får det vanskeleg, og vel må få noka hjelp frå statskassa. Det er vel nokså naturleg at det iallfall kjem til å gjelde fiskeria. Og då melder straks spørsmålet seg om dekking. I denne situasjonen å svekkje budsjettet vil vel ikkje vere forsvarleg. Ein må vel då anten redusere utgiftspostane eller auke inntektspostane - eller begge delar.

Eg synest nok at spørsmålet om auking av importavgifta for bilar melder seg nokså naturleg i denne situasjonen - iallfall såpass naturleg at det er rimeleg at Regjeringa vil ha drøfta det med Stortinget. Stortinget bør ta stilling til dette.

Så kjem spørsmålet om behandlingsmåten inn, og det er klårt at det ikkje er så enkelt. Så vidt eg veit, har det ein gong før vore gjort noko liknande det som presidenten no har gjort framlegg om.

Eg veit at det no ikkje er så få som kjenner til denne proposisjonen. Han er sett fram og prenta. Og utan å kome med nokon slags skuldingar mot nokon vil eg seie at etter dei røymsler ein har frå før, veit ein at det ikkje er lett å halde slike saker løynde. Eg meiner då at det er naturleg at Stortinget gjer det vedtaket som presidenten har gjort

framlegg om. Men eg er heilt samd med hr. Bratteli i at både finanskomiteen og Stortinget seinare må stå heilt fritt.

Om vi vedtek dette framlegget i dag, vil resultatet bli at om Stortinget seinare går imot proposisjonen som er lagd fram, vil vedkomande som har mått punge ut, få pengane tilbake. Det kan bli litt av eit apparat, det er så, men det må ikkje vere avgjerande, slik at vi nå skulle gå imot framlegget frå presidenten.

Statsminister Borten: Det var spørsmålet fra hr. Christiansen som fikk meg til å be om ordet. Han spurte om Regjeringen hadde flere slike tiltak i sikte. Det er klart at en regjering til enhver tid har plikt til å følge den økonomiske utvikling så langt den evner, og foreslå adekvate tiltak for Stortinget. Jeg vil også si at man naturligvis har diskutert budsjettets inntektssider og mulighetene for justeringer der. Det gjør man alltid ved budsjettforarbeidet.

Vi var i den situasjon at vi fikk tendens til en for stor økning i underskuddet på betalingsbalansen overfor utlandet. Det er naturlig at en regjering da drøfter hvilke muligheter man har for å rette på forhold man mener ikke utvikler seg som de skal. Så kom Suez-krisen, og den bedret forholdene midlertidig. Men etter tendensene nå å dømme er ikke bedringen av den art at man varig kan basere seg på denne situasjon. Man må da foreslå de tiltak som man mener er riktige. Regjeringen mener at dette tiltak nettopp er av den karakter at det rammer forbruk som det gjør minst skade å ramme, og at det samtidig må formodes å bedre betalingsbalansen overfor utlandet.

Når det gjelder behandlingsmåten, må jeg få tilføye et par ord. Denne avgift har vært oppe til behandling i Stortinget to ganger tidligere. Første gang den kom opp, var i 1955. Saken ble da fremlagt av statsråd Hauge på vegne av daværende finansminister Mons Lid. Til forskjell fra nå ble den da lagt fram i åpent stortingsmøte. Det var store prinsipielle spørsmål som ble reist gjennom de avgiftsforslag som da ble fremmet. Det gjaldt den alminnelige omsetningsavgift på bygg og anlegg, motorvognavgifter, og det gjaldt også, så vidt jeg husker, avgift på kontrahering av skip. Det som det den gang ble debatt om, var at man ikke la saken fram i lukket stortingsmøte, slik at Stortinget fikk mulighet til ikke å fatte et midlertidig vedtak. Det er klart at hvis man legger forslaget fram i åpent møte, er det ingen veg tilbake. Da må Stortinget så å si på stående fot enten si at dette vil vi ikke i det hele tatt lukte på, eller Stortinget må fatte et midlertidig vedtak, noe som også ble gjort den gang.

Neste gang det ble justeringer av avgiftene, var i 1961. Da ble saken behandlet på ordinær måte. Proposisjonen gikk i statsråd og ble omdelt i Stortinget fra det tidspunkt statsrådet var ferdig. Omdelingen tok 2-3 dager. Saken lå til behandling 5-6 dager, og endelig, 7-8 dager etter at den var gått i statsråd, ble det fattet vedtak i Stortinget. Da

skjedde det som vi husker som var med den gang, at saken sivet ut, uten at man vet hvorfra lekkasjen kom. Fortollingen økte med opptil 100 pst. på enkelte tollsteder, og det ble etterspill her i Stortinget på grunn av enkelte avisskriverier. Det ble - som flere vil huske - en stor sak i protokollkomiteen.

Når Regjeringen nå har foreslått denne behandlingsmåte, er det for å unngå slike muligheter. Men man stiller samtidig Stortinget fritt. Hvis Stortinget ikke vil bifalle denne behandlingsmåte, er muligheten til stede for at proposisjonen kan deles ut på vanlig måte, behandles som hemmelig sak i de dertil bestemte komiteer, og at det så fattes vedtak i hemmelig møte. Men da løper man den samme risiko som ved siste gangs justering for de kalamiteter som det viste seg å føre til den gang. Dette er bakgrunnen for at Regjeringen denne gang har valgt den fremgangsmåte som nå er foreslått. Jeg skulle anta at den ikke er så svært betenkelig, all den stund den gir Stortinget full adgang til å vedta en annen behandlingsmåte, - men da med det fulle ansvar for at det kan forekomme lekkasje.

Peder Næsheim: Det som er sagt her i Stortinget - særlig fra finansministerens og hr. Røislands side - gjør ikke begrunnelsen for dette forslaget særlig klarere. Denne proposisjonen er avgitt 1. desember - altså fredag. Da ble følgende ført i pennen:

«Devalueringen i seg selv øker derfor ikke behovet for en strammere økonomisk politikk. På den annen side kan det tenkes at punddevalueringen vil skape behov for nye statsutgifter.»

Nå hørte vi for et øyeblikk siden finansministeren stå her og si at etter alt å dømme vil devalueringen føre til økte statsutgifter. Så vidt jeg oppfattet hr. Røisland, forsterket han dette ytterligere. Det må være grunn til å spørre om det er skjedd noe siden fredag, som gjør at sannsynligheten for at devalueringen vil føre til økte statsutgifter, er blitt så mye større at den berettiger til såpass skjerpning av uttrykkene som vi her har vært vitne til.

Presidenten: Presidenten tillater seg å bemerke at Regjeringen her fremlegger en hemmelig proposisjon om forhøyelse av midlertidige avgifter til statskassen på motorkjøretøy. Det er også slått opp til referatmøte i Stortinget. Den vanlige behandlingsmåte ville være at proposisjonen ble oversendt finanskomiteen til behandling og utarbeidelse av innstilling, og at Stortinget tok den under behandling senere.

På grunn av forhold som knytter seg til avgiftsforhøyelser, har Regjeringen imidlertid bedt om at saken blir behandlet straks. Presidenten mener at det vil være riktig, og mener også at Stortinget, slik forslaget til vedtak i dag er formet, vil stå helt fritt med hensyn til vurderingen av proposisjonen og begrunnelsen senere, og ved

det endelige vedtak kan treffe den beslutning det finner er riktig.

Presidenten mener derfor at det neppe er hensiktsmessig å foreta en realitetsvurdering av proposisjonen her i dag, men at man bør konsentrere seg om de problemer som knytter seg til hvorledes man skal kunne unngå ubehagelige og skadelige følger ved at et avgiftsvedtak av denne art skulle bli kjent før det er endelig.

Gunnar Garbo: Jeg er ganske innforstått med de synspunkter presidenten nå kom med. Det er imidlertid her reist to forskjellige spørsmål. Det ene gjelder tidspunktet for fremsetting av denne proposisjonen, og det andre gjelder Stortingets behandling av den som hemmelig sak.

Hva det første spørsmål gjelder, kan jeg i og for seg forstå de synspunkter som herrene Bratteli og Christiansen har gjort gjeldende, nemlig at dersom Regjeringen allerede for et par måneder siden overveide å fremme dette forslaget, kunne det kanskje ha vært en fordel at man hadde vurdert om det ikke kunne være liksom greit å sette avgiftsvedtaket i verk allerede tidligere under Stortingets høstsesjon, slik at Stortinget da kunne ha vurdert avgiftsendringen sammen med hele budsjettsituasjonen for øvrig.

Jeg vil imidlertid allikevel minne om at Stortinget fremdeles står midt i budsjettbehandlingen. De budsjettvedtak vi hittil har gjort, er foreløpige vedtak som kommer opp til endelig behandling i forbindelse med salderingen av hele budsjettet. Det vil da være full adgang for Stortinget til å vurdere en mulig forhøyelse av bilavgiftene sammen med det øvrige budsjett, og trekke de konsekvenser av avgiftsendringen som man måtte finne rimelig, i forbindelse med salderingen.

Når det gjelder spørsmålet om behandlingsmåten i Stortinget, ville situasjonen selvfølgelig ha vært nøyaktig den samme også om saken var blitt fremmet i oktober måned. Vi ville ha stått overfor nøyaktig det samme problemet med håndtering av saken som hemmelig sak. For mitt vedkommende har jeg lenge vært av den oppfatning at den beste ordning kanskje ville være at Stortinget en gang for alle gav Regjeringen en stående fullmakt til å sette i verk avgiftsforhøyelser av denne type, under forbehold av Stortingets senere godkjennelse. En slik fullmakt har Regjeringen imidlertid ikke, og da er Stortinget konfrontert med den problemstilling som statsministeren redegjorde for. Og jeg vil helt ut slutte meg til det som statsministeren der gjorde gjeldende. Denne behandlingsmåten vil være langt å foretrekke fremfor den ordning at saken skal ligge her en tid under hemmelig behandling, med hele den risiko for lekkasje som vi da vet er til stede. Jeg vil derfor for mitt vedkommende trekke den samme konklusjon som hr. Røiseland og anbefale innstillingen.

Nils Jacobsen: Jeg forstår det slik at Regjeringen med den fremlagte proposisjon vil få Stortinget til å treffe vedtak som øker statens inntekter med omkring 40 mill. kroner - altså et vedtak som tar sikte på å styrke statsbudsjettet. Jeg kan godt forstå at det kan være behov for det.

Det er blant annet nevnt her at devalueringen medfører vanskeligheter for fiskeriene. Det gjør den vel for skogbruket også. Det kan bli behov for å få mer penger til å møte disse vanskeligheter.

Når det imidlertid gjelder særavgiften på biler, har samferdselskomiteen en rekke ganger uttalt at disse avgifter bør komme veiformål til gode. I år har vi atter en meget sterk uttalelse om dette i en innstilling som ble avgitt i forrige uke. Der viser vi også til hva regjeringens partienes medlemmer i finanskomiteen uttalte i fjor, om at disse særavgifter 100 pst. skal komme veiformål til gode. Etter alle disse sterke komiteuttalelser synes det for meg nokså merkelig at Regjeringen nå foreslår en økning av særavgiften på biler for å skaffe alminnelig økning i inntektene på statsbudsjettet, som da etter det jeg har forstått, skal gå til å dekke helt andre formål.

Det kan da være nokså nærliggende for meg å spørre om Regjeringen ved behandlingen av denne sak overhodet ikke har tatt noe hensyn til det som blir sagt fra enstemmige stortingskomiteer.

Statsminister Borten: Jeg ber om forlatelse, men jeg glemte å svare på hr. Christiansens direkte spørsmål om - og når - det vil komme en samlet oversikt over virkningene av devalueringen. En slik oversikt har vi ikke grunnlag for å kunne gi Stortinget ennå. Men jeg kan nevne at for en time siden fikk jeg overbrakt en beregning fra Industriforbundet, som et forsøk på å kvantifisere de virkninger devalueringen vil ha for en del industrigrener som berøres av den både i forbindelse med løpende kontrakter som de naturligvis ikke kan endre - der får de et tap - og ved muligheter for prisjustering og redusert konkurranseevne i forhold til de land som har devaluert.

Når det gjelder fiskeriene, har vi heller ikke oversikt over virkningene. Vi har ment det var riktig at den organisasjon som er foreskrevet i hovedavtalen, tar opp spørsmålene med statsmyndighetene og er den som har utspillet. Noen slik oversikt har vi ennå ikke fått for fiskeriene.

Det kan naturligvis også oppstå problemer på andre områder. Jeg må derfor til hr. Christiansen svare at det er litt for tidlig til at det kan foreligge en saklig underbygd utredning om de spørsmålene. Men det er klart at vi får en del slike problemer, og ikke minst - som det er sagt her i Stortinget av en rekke talere - at Regjeringen må være innstilt på å jevne ut virkningene, har vært en medvirkende årsak til at vi fant det riktig å styrke budsjettet med det forslag som vi her legger fram.

Når det gjelder det siste spørsmålet, som kom fra hr. Nils Jacobsen, er naturligvis ikke denne debatten det riktige tidspunkt å ta opp spørsmålet om relasjonen mellom inntekter og utgifter i trafikksektoren. Jeg vil bare si til hr. Nils Jacobsen at Regjeringen har prøvd å etterkomme Stortingets ønske i så måte om å få samsvar mellom inntekter og utgifter innen trafikksektoren. Vi har ikke funnet å kunne ta skrittet helt ut på ett budsjettår, men vi har forsøkt å bedre relasjonen for hvert budsjett. Imidlertid er det en del delte oppfatninger om denne saken også her i huset naturligvis, men vi tar hensyn til de henstillinger som kommer fra enstemmige komiteer så langt vi klarer det.

Erling Petersen: Jeg ser det vedtak Stortinget blir innbudt til å treffe, som en avgiftsteknisk sikring som gjør det mulig for Stortinget å behandle denne sak i ro og mak, samtidig som man forhindrer at det treffes disposisjoner for å unngå avgiften. Men det bør, som allerede en rekke talere har vært inne på, vært helt klart at saken under den videre behandling i komite og Storting må gis en meget grundig og dyptgående behandling. Man må ta for seg både motivene for og omfanget av det vedtak som foreslås, og den prioritet det skal ha i hele det totale finansøkonomiske bildet. Jeg tror den fremgangsmåten som er valgt, er riktig.

Jeg vil få minne om at jeg tidligere har pekt på at mens vi alltid har behandlet endringer i tollsatsene som hemmelig sak, har vi ofte hatt avgiftsendringer som ikke er blitt behandlet på samme måte, og jeg har tidligere gjort meg til talsmann for at man også ved avgifter av denne type, hvor det kunne treffes disposisjoner for å unngå avgiften, skulle benytte samme fremgangsmåte. Og hvis man gjør det på den måten som det er gjort her, oppnår man den sikringen uten at man på noen måte har avgjort saken ved hastverksbehandling. Jeg tror derfor dette er den fremgangsmåte man bør følge ved avgiftsendringer av denne type. Derimot vil jeg advare mot den tanke som representanten Garbo gjorde seg til talsmann for, eller i hvert fall antydte muligheten av, at Regjeringen skulle ha en stående fullmakt til å endre avgifter under forbehold av Stortingets senere godkjennelse. Det ville gi en ganske annen teknikk og mindre muligheter for den seriøse behandling som den nå valgte fremgangsmåte kan gi i en vanskelig avgiftssak.

Helge Jakobsen: Siden fiskerinæringen har vært nevnt, vil jeg gjerne peke på at denne næring er den som får den største belastning i forbindelse med den devaluering som har funnet sted. Det skyldes først og fremst at England er vår største avtaker av fiskeprodukter. Og problemet forsterkes ved at Island har devaluert, for Island er som bekjent vår sterkeste konkurrent.

Jeg skal ikke kunne oppgi bestemte tall, men jeg antar at fiskerinæringen vil få et direkte tap i forbindelse med devalueringen på et beløp mellom 40 og 50 mill. kroner. Det

er en så alvorlig belastning for fiskerinæringen i den vanskelige tid den nå er inne i, at næringen trenger den hjelp som jeg forstår det foreslåtte vedtak skal medvirke til å yte.

Trygve Bratteli: Jeg vil gjerne foreta i hvert fall den avgrensning i forhold til presidentens merknader tidligere, at Stortinget er nødt til å vurdere de grunner som anføres for at saken forelegges her i dag, og for at man innbys til å gjøre dette vedtak her i dag, når man i det hele tatt skal behandle det forslag som nå foreligger. Jeg må si at det for meg er et kompliserende moment at det eneste punkt jeg er helt sikker på i denne saken, er at jeg ikke ser noen grunn til å godta de grunner som er gitt for at saken kommer først nå i begynnelsen av desember måned. De helt generelle budsjettmessige grunner som er anført for at en vil ha dette avgiftsvedtaket, måtte en ha full oversikt over i hvert fall i midten av oktober. Og det hadde vært fullt mulig å bringe denne saken inn for Stortinget til avgjørelse og til Stortingets kunnskap i forbindelse med den alminnelige budsjettbehandling.

Selv om det er under sterk tvil, men fordi jeg må innrømme at en regjering når det gjelder den tekniske arbeidsmåte, her kan være stilt overfor et problem som ikke er lett å løse, er jeg for min del kommet til at en vel får gi den respitt som ligger i et midlertidig vedtak. Jeg går da ut fra at finanskomiteen i tilfelle hurtigst mulig behandler saken, og at Stortinget kommer tilbake til realitetsbehandling av den. Jeg understreker det flere har sagt, at et eventuelt midlertidig vedtak her i dag selvfølgelig verken binder Stortinget eller noen enkelt representant ved sakens endelige behandling.

Erling Engan: Jeg skal ikke, som hr. Helge Jakobsen og hr. Nils Jacobsen, snakke om hva vi eventuelt skal bruke meravgiften til. Jeg vil bare kort minne Stortinget om den situasjon hver enkelt av oss kom i etter behandlingen av avgiftsforhøyelsen i 1959, da vi alle sammen faktisk var mistenkt for å være skyld i lekkasjen. Jeg kan - etter å ha tenkt over dette siden vi fikk proposisjonen forelagt her - ikke se at det er noen mer praktisk framgangsmåte enn den som Regjeringen nå er kommet fram til. Så får vi da senere komme til realitetsdebatten. Jeg synes ikke det er noen grunn til å stille spørsmål om hva vi skal bruke meravgiftspengene til. Dem vil vi sikkert få god bruk for i den situasjon vi nå er i.

Ragnar Christiansen: For min del vil jeg i denne omgang bare stille presidenten et spørsmål angående det utkast til vedtak som han har lagt fram.

Her er det et II som lyder:

«Foranstående beslutning trer i kraft straks og gjelder inntil videre.»

Hvilken realitet er det ment at dette II skal dekke, for så vidt som det i I er fastslått at denne endring skal ha virkning «fra og med 5. desember»?

Presidenten: Det er kanskje en filologisk dypsindighet som ligger i spørsmålet. Men Regjeringen vil gjerne at vedtaket skal gjelde fra 5. desember, altså fra midnatt. Vedtaket skal da settes i kraft med en gang. Man kunne kanskje sløyfe ordene «trer i kraft straks», men «gjelder inntil videre» må man iallfall ha med.

Presidenten kan ikke se at det gjør noen skade om det står slik som det her er foreslått.

Jens Haugland: På dagsordenen for dette møtet står det «Referat». Men istedenfor å få seg forelagt et referat innbys Stortinget til å gjøre et vedtak av stor rekkevidde, både av stor økonomisk rekkevidde og av stor rekkevidde for enkeltpersoner. Jeg vil nevne dette ganske påfallende trekk når det gjelder innkallingen til møtet. Jeg er ikke klar over om vi skal få et referat etter at denne saken er ferdigbehandlet. Hittil er det noe ganske annet enn et referat vi har fått framlagt.

Jeg vil dessuten reservere meg mot den tanken som representanten Garbo gav uttrykk for her i dag, at Stortinget skal kunne delegere sin myndighet etter Grunnlovens § 75 til Regjeringen, slik at den skal kunne sette i verk avgifts- eller skattevedtak uten å spørre Stortinget, og dermed mer eller mindre binde Stortinget. Uten at jeg har hatt tid til å undersøke det nærmere, tviler jeg på at det etter Grunnloven er høve til en slik delegasjon av Stortingets myndighet. I alle tilfelle er det grunn til rent reelt å se nærmere på en så vidtrekkende idé som den hr. Garbo har lansert her i dag.

Svenn Stray: Det eneste grunnlag for å rette noen bebreidelse i anledning av det som foreslås her, synes jeg måtte være det som ligger i at vi kanskje kan bebreide oss selv, alle sammen, at vi ikke på et tidligere tidspunkt - og uten tilknytning til noen aktuell sak - har drøftet hvordan man skal løse det tekniske problem man står overfor når man har til hensikt eller når det ihvertfall er en åpenbar mulighet for at Stortinget vil komme til å øke en avgift. Det trengs jo en viss tid til å behandle forslaget, og man vil gardere seg mot at det i den mellomliggende tid gis anledning til å foreta disposisjoner for å motvirke det avgiftsforslaget tar sikte på. Man kan kanskje si at det kunne ha vært behandlet rent generelt, og man kunne ha blitt enig om en fremgangsmåte på et tidligere tidspunkt. Kanskje kan debatten her i dag gi foranledning til at man nå tar opp det spørsmålet.

Jeg er forresten enig i det representanten Haugland sa. Jeg tror ikke problemet lar seg løse så enkelt som representanten Garbo nevnte. Det tror jeg Grunnloven er til hinder for. Men ellers vil jeg nok si at når representanten

Haugland bemerket at vi her i et referatmøte innbys til å gjøre et vidtrekkende vedtak, som får konsekvenser både for enkeltpersoner og for samfunnet som helhet, er vel det litt misvisende.

Forholdet er at det er det vedtak Stortinget skal treffe når denne proposisjon er blitt behandlet på vanlig måte, som eventuelt kan karakteriseres som vidtrekkende. Det vedtak som vi eventuelt treffer i dag, er foreløpig, og hvis man ikke treffer et tilsvarende endelig vedtak når komiteinnstillingen foreligger, får vedtaket i dag ingen betydning. Jeg tror derfor det er å overdrive noe å kalle det man innbys til å vedta i dag, et vidtrekkende vedtak.

Det har også vært sagt at Regjeringen skulle ha lagt dette forslag fram på et tidligere tidspunkt under budsjettbehandlingen - f.eks. i oktober måned, har det vært antydning. I og for seg kan jeg forstå det, ut fra ønskeligheten av å kunne se alle budsjettposter i sammenheng under budsjettets behandling. Men på den annen side vil jeg nok si at dersom det hadde vært Regjeringens forutsetning at dette avgiftsvedtak først skulle begynne å virke fra henimot nyttår - altså noenlunde fra den nye budsjettperiode av - hadde det vel ikke vært så greit å velge noen annen fremgangsmåte, i hvert fall med hensyn til tidspunktet, enn den man nå har valgt. Å legge fram denne proposisjonen i oktober, når avgiften skulle begynne å virke fra desember, tror jeg ikke hadde vært mulig i det hele tatt. På det grunnlag synes jeg heller ikke man egentlig kan bebreide Regjeringen noe for at den har gått fram som den har gjort.

Jeg vil gjenta det jeg begynte med å si, at skal det rettes noen bebreidelse, må det være mot oss alle sammen, fordi vi ikke på et tidligere tidspunkt og uten noen tilknytning til en aktuell sak har bestemt oss for hvordan vi mest hensiktsmessig kan løse de tekniske problemer som vi her står overfor.

Trygve Bratteli: Jeg vil uttrykkelig ta avstand fra siste halvdel av hr. Strays betraktninger her. Stortinget bør når det gjennom de intense høstmånader behandler budsjettet slik det er lagt fram fra Regjeringen, normalt kunne føle seg sikker på at det ikke like før det skal til å saldere budsjettet, får kastet inn helt nye forslag fra Regjeringens side.

Men dette blir det anledning til å komme tilbake til ved sakens realitetsbehandling.

Siden jeg først har ordet, vil jeg støtte antydningen om å ta ut den dobbelte tidsbestemmelsen. Den er - så vidt jeg skjønner - helt unødvendig. Det er tilstrekkelig om det i vedtakets II bare blir stående at beslutningen «gjelder inntil videre».

På vegne av flere som har nevnt dette for meg, har jeg bare til slutt en henstilling å komme med til presidenten. Det jeg vil be om, og som burde være forholdsvis enkelt, er

at referatet fra dette møtet kan bli tilgjengelig samtidig med at avgiftsforhøyelsen blir offentliggjort.

Statsminister Borten: Det var akkurat det siste punktet jeg hadde tenkt å spørre presidenten om. Hvis det er slik at dette referatet blir offentliggjort, legger det bånd på de opplysninger vi kan gi. Hvis det derimot er klart at det ikke blir offentliggjort, kan jeg gi ytterligere opplysninger om hvorfor man ikke har fremmet saken før nå.

Presidenten: Til det siste spørsmål vil presidenten gjerne få opplyse at presidenten har tenkt å foreslå at etter at vedtak er fattet, skal proposisjon, debatt og vedtak i den saken som er under behandling, bli offentliggjort så snart avgiftsendringen er trådt i kraft.

Trygve Bratteli: Det var det! Vi kan ikke her i Stortinget få høre at der foreligger opplysninger, men de kan ikke gis.

Da får heller Regjeringen gi de opplysningene, og så får Presidentskapet forholde seg på vanlig måte når det gjelder hemmelige møter. En kan i samråd med vedkommende departement ta ut det som måtte være nødvendig fra - i dette tilfelle - debatten.

Statsminister Borten: Jeg er enig med representanten Bratteli i hans betraktning, og da skal jeg gi den opplysning jeg siktet til: Når Regjeringen har følt seg bundet tidligere til ikke å røre ved disse avgiftene, hadde det sammenheng med forhandlingene i Kennedy-runden. Man anså det uheldig - om man ellers hadde kunnet gjøre det - å fremme saken på et tidspunkt da det var forhandlinger i gang, og disse forhandlinger var ikke formelt avsluttet før nå. Det er blant annet et moment man må ta med når man skal vurdere en slik sak. Jeg ville ikke risikere at disse opplysninger skulle skade vårt forhold utad. Men når det skal gjøres på den måte som er vanlig, at Presidentskapet avgjør hva som skal offentliggjøres, finner jeg full grunn til å gi denne opplysning.

Bent Røiseland: Eg er samd med hr. Bratteli i at dersom det ikkje er heilt særeigne tilhøve til stades, bør Stortinget i god tid få greie på brigde som Regjeringa har tenkt å gjere i framlegget til statsbudsjett. I dette tilfelle meiner eg det er ekstraordinære tilhøve til stades nettopp på grunn av devalueringa av pundet og andre valutaer, og den situasjonen som ein del av vårt næringsliv vil kome i.

Når det gjeld behandlinga her, meiner eg at den alt i alt har vore forsvarleg. Eg kan ikkje skjøne at det skulle vere grunn til å seie noko anna. Men eg vil nok gi hr. Haugland rett i at det hadde vore ønskjeleg om det hadde vore brukt eit anna uttrykk enn «Referat» når det gjeld dagsordenen.

Ragnar Christiansen: Jeg kan for min del ikke godta statsministerens henvisning til Kennedy-runden som et relevant argument i denne debatt. I den offentlige proposisjon som ble lagt fram i begynnelsen av oktober, ble det redegjort for omfattende forhøyelser når det gjelder motorvognavgiftene, nettopp som et ledd i den tollavtrapping som skulle skje i forbindelse med Kennedy-runden. Den har vært offentlig tilgjengelig nå i et par måneder, og de vedtak Stortinget blir innbudt til å treffe i samsvar med proposisjonen, foreligger i en innstilling fra finanskomiteen, hvor det gjøres uttrykkelig rede for de tidspunkter da en går til betydelige avgiftsforhøyelser for å kompensere reduksjonen i tollinntektene. Jeg vil derfor fastholde uttalelsen om at Regjeringen er meget å bebreide i denne sak.

Vi fikk lagt fram et forslag til statsbudsjett for 1968 hvor det klart og tydelig stod at her skulle det ikke være noen avgiftsforhøyelser i selve statsbudsjettet. Det hele begrenset seg til en justering av portotakster, Telegrafverkets takster og forhøyelse av kringkastingsavgiften. Vi fikk beskjed om at det var forsvarlig å lette progresjonen med 125 mill. kroner neste år. Det kan tenkes at det var noen hver i Stortinget som hadde hatt behov for å se dette i en nærmere sammenheng. Vårt parti har for sin del lagt fram et alternativt opplegg til den økonomiske politikk for 1968 fordi vi fant at Regjeringens opplegg ikke var tilfredsstillende. Men Regjeringens opplegg var altså noe annet enn det det ble gitt ut for da statsbudsjettet ble lagt fram. Det forbehold som lå i det forsiktige spørsmål til finansministeren som jeg startet med, har jeg nå ikke særlig behov for å ta, for av selve proposisjonen går det fram at i det øyeblikk statsbudsjettet ble lagt fram, hadde Regjeringen gjort seg opp den mening at motorvognavgiftene skulle forhøyes. Det står svart på hvitt i proposisjonen, og det skal en ikke forsøke å snakke seg bort fra.

Det er under store betenkeligheter jeg finner å ville stemme for det forslag som presidenten har lagt fram, men jeg legger avgjørende vekt på de forhold hr. Bratteli understreket i et tidligere innlegg.

Peder Næsheim: Jeg må få lov til å si at det forbløffet meg noe at statsministeren kunne si at når dette forslag ikke kunne legges fram på et tidligere tidspunkt, skyldtes det at det da kunne få konsekvenser for Kennedy-runden.

I St.prp. nr. 21 for 1967-68 om resultatene av Kennedy-runden er gjengitt den sluttakt som bekrefter resultatene av forhandlingene, og der står det i punkt 2:

«Forhandlingene under konferansen, som åpnet i Genève nevnte dato og ble avsluttet den 30. juni 1967

.....»

Disse forhandlingene ble altså avsluttet den 30. juni, og om det så ble lagt fram et forslag 1. oktober, kunne det neppe ha noen konsekvenser for de forhandlingene.

Presidenten: Debatten er avsluttet.

Presidentens forslag til vedtak var sålydende:

«I.

«I Stortingets vedtak av 9. desember 1966 om avgifter på motorkjøretøyer m.m. fra 1. januar 1967 skal fra og med 5. desember 1967 § 1, post I A, avsnitt I, bokstav a, første ledd lyde:

a. Av personbiler og understell med motor for personbiler, som ved

fortollingen eller omsetningen hører under tolltariffens pos. nr. 87.02 eller 87.04: 40 pst. av de første kr. 6.000 av avgiftsgrunnlaget og 70 pst. av den del av avgiftsgrunnlaget som overstiger kr. 6.000.

II.

Foranstående beslutning trer i kraft straks og gjelder inntil videre.

III.

Såfremt dette Storting ved sin endelige behandling av saken forkaster proposisjonen eller vedtar forandringer i forslaget, skal det endelige vedtaket gjelde fra det tidspunkt dette midlertidige vedtak trer i kraft.

Avgiftsbeløp som ikke har hjemmel i det endelige vedtaket, skal betales tilbake uten opphold.»

Presidenten: Etter de opplysninger som er fremkommet, vil presidenten foreslå at II i det fremlagte utkast til vedtak blir lydende:

«Foranstående beslutning gjelder inntil videre.»

V o t e r i n g :

Presidentens forslag til vedtak - med den foreslåtte endring i II - bifaltes mot 4 stemmer.

Presidenten: Presidenten vil videre foreslå at proposisjonen og vedtaket i den sak som er behandlet, blir å offentliggjøre så snart avgiftsendringen har trådt i kraft, og at debatten offentliggjøres av Presidentskapet i samråd med Regjeringen. - Det anses bifalt.

Referat:

Kgl. prp. om forhøyelse av midlertidig avgift til statskassen på motorkjøretøyer.

Enst.: Sendes finanskomiteen.

Presidenten: Presidenten vil videre anmode om at alle dokumenter - også proposisjonen - blir innlevert. Presidenten vil opplyse at ny proposisjon, som ikke er hemmeligstemplet, vil bli omdelt.

Gunnar Hellesten: Det gjelder et spørsmål av rent formell art. Jeg vil anse det som ønskelig at finanskomiteens medlemmer - for å vinne tid - får beholde de dokumentene som er utlevert her i dag. Jeg kan ikke innse at det ikke skulle kunne la seg gjøre.

Presidenten: Presidenten har tenkt å sørge for at finanskomiteens medlemmer får de nødvendige dokumenter med en gang.

Protokollen ble deretter opplest uten å foranledige noen bemerkning.

Møtet hevet kl. 11.15.